

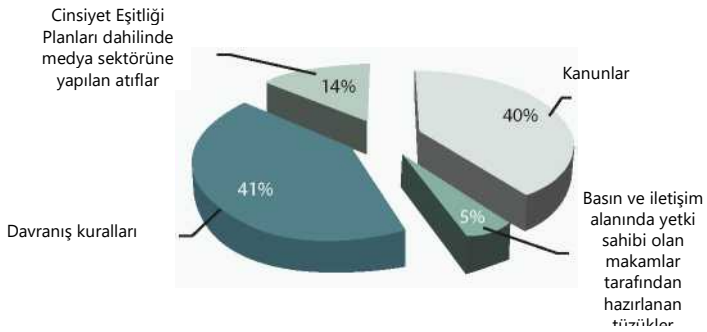
AVRUPA BİRLİĞİ ÜYE ÜLKELERDEKİ POLİTİKANIN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Avrupa düzeyindeki karar alma süreçlerinde cinsiyet dengesine ilişkin çok sayıda politika bulunmaktadır. Bununla birlikte bu politikalarda medyaya çok fazla atıfta bulunulmamaktadır. Medyaya atıfta bulunan politikalar cinsiyet stereotipleri ve kadının medyadaki tasvirine odaklanmakta, basın endüstrisindeki cinsiyet eşitliği ve kadınların medya ürünlerinin üretimine erişimi göz ardı edilmektedir.

Pekin'de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Dördüncü Dünya Kadın Konferansı (United Nations Fourth World Conference on Women - FWCW), toplumsal cinsiyetin anaakımlaşırılmasına yönelik kritik alanları Medya (J) bölümünde ele alan ve birbirinden ayıran bir Eylem Platformu oluşturmuş, bu bağlamda birbirinden farklı ama birbirini tamamlar nitelikte iki hedef belirlemiştir:

- J1. Kadınların, medya ve yeni iletişim teknolojileri içerisinde ve bunlar aracılığıyla ifade ve karar alma süreçlerine katılımlarının ve erişimlerinin artırılması;
- J2. Kadınların medyada dengeli ve stereotiplerden uzak bir şekilde gösterilmesinin teşvik edilmesi.

Avrupa Birliği 1995 yılında bu hedefleri kabul etmiş olup, ilgili tarihten beri Üye Ülkelerin bu hedeflere ne ölçüde uygun şekilde hareket ettiğini 5 yıllık düzenli aralıklarla izlemektedir. Düzenli olarak yapılan bu değerlendirmeler, kadınların medya içerisinde karar alıcı rol üstlenmesine ilişkin J1. Pekin Hedefinin göz ardı edildiğini göstermiştir. Bunun neticesinde Komisyonun Eylül 2010'da kabul edilen 'Kadın ve erkek eşitliği stratejisi (2010-2015)'; 'Pekin Eylem Platformunun eksiksiz bir şekilde uygulanmasının teşvik edilmesi' amacını öne sürmüştür. AB-27 + Hirvatistan'ın ulusal düzeydeki politika gözden geçirme çalışmaları da bu çerçeve içerisinde yer almaktadır.

Şekil 1. Karar alma sürecinde cinsiyet eşitliğine dair politikaların türe göre dağılımı

Avrupa genelinde 65 politika bir araya getirilmiştir. Daha sonrasında ise medya sektörünü etkileyen hangi politikaların, aşağıda verilen parametrelere riayet ederek, kadınların medya içerisinde ve medya aracılığıyla ifade ve karar alma süreçlerine erişimlerini desteklediği değerlendirilmiştir:

- Cinsiyete özgü olmak;
- Medya sektörünü ele almak.

Ayrıca aşağıdaki hususlar da dikkate alınmıştır:

- Düzenleyici eylemin izlenmesi ve uygulanmasından sorumlu bir makam bulunmasının öngörölmüş olması veya olmaması;
- Politika içerisinde, politika hükümlerini ihlal eden veya söz konusu hükümlere uygun şekilde hareket etmeyen kişilere karşı uygulanacak yaptırımların öngörölmüş olması veya olmaması.

Medya sektörünü ele alan ayrımcılıkla mücadele ve iş kanunları (ulusal düzeyde)

Ulusal düzeyde bakıldığında medya endüstrisindeki eşitlik, büyük ölçüde, genel nitelikteki ayrımcılıkla mücadele ve eşitlik kanunlarıyla düzenlenmektedir. Bu mevzuat, ayrımcılığı yasaklamakta ve cinsiyet konusunda olumlu eylemler gerçekleştirilmesine imkan tanımaktadır. Bununla birlikte mevzuat, medya kuruluşları ile ilgili özel hükümler öne sürmemektedir. Avrupa genelindeki üç ulusal kanun medya sektörünü özellikle ele almakta ve cinsiyet eşitliğine atıfta bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- **'Loi du 5 mars 2009 relative a la communication audiovisuelle et au nouveau service public de la television'** (05 Mart 2009 tarihli görsel-işitsel iletişim ve yeni televizyon kamu hizmeti kanunu), Fransa.
- **'ZDF-Staatsvertrag vom 31 August 1991, in der Fassung des FQnfzehnten Staatsvertrages zur Änderung rundfunkrechtlicher Staatsverträge (FQnfzehnter Rundfunkänderungsstaatsvertrag) in Kraft seit 1. Januar 2013'** (31 Ağustos 1991 tarihli ZDF-Anlaşması, Yayın kanunu anlaşmalarını tadil eden 15'inci Devlet Anlaşması Versiyonu — 15'inci Yayın Anlaşması Tadili — 01 Ocak 2013 tarihinden beri yürürlüktedir), Almanya.
- **'Note di indirizzo della RAI della Commissione parlamentare per l'indirizzo generale e la vigilanza dei servizi radiotelevisivi, 30.7.1997'** (Yayınların genel yönetimi ve denetimine ilişkin Parlamento Komitesi belgesi, 30 Temmuz 1997), İtalya.

Basın ve iletişim alanında yetki sahibi olan makamlar tarafından hazırlanan tüzükler

- Basın ve iletişim alanında yetkili makamlar tarafından hazırlanan tüzükler göz önünde bulundurulduğunda, J1. Hedefini karşılayan tek bir tüzük olup söz konusu tüzük, kadınların yayıncılıktaki rolüne ilişkin oldukça kapsamlı bir politika olan ve **2007 yılında Malta Yayıncılık Makamı tarafından hazırlanan 'Yayıncılık Medyasında Cinsiyet Eşitliği ve Tasvirine İlişkin Rehberler'dir.**

Öz düzenleme politikaları

Öz düzenleme politikaları çerçevesinde, yalnızca hem medya hem de cinsiyete özgü olan politikalar seçilmiştir. Sonuç olarak konu ile ilgili 6 örnek bulunmuş olup bunlardan biri 'genel' bir davranış kuralı iken geriye kalan beş örnek kamu yayıncılığına ilişkin öz düzenleme kanunlarıdır.

- **'Genel' politika Fransa'nın 2011 yılında kabul edilen Öz Düzenleme Süreci Taahhüt Yasasıdır**". Bu politikanın 'genel' olarak kabul edilmesinin sebebi, belirli bir sektöre odaklanan birçok davranış kuralının aksine bu politikada genel itibariyle medyadan bahsedilmesidir. Yasa, üç ana tarafça imzalanmıştır. Bunlar; kilit konumda bulunan Fransız medya kuruluşlarının temsilcileri, Kadının Medyadaki İmajına Dair Komisyon ve eşitlik hususları ile ilgilenen Aile ve Dayanışma Bakanı aracılığıyla hareket eden Fransız Hükümetidir. Küresel hedef, medyada tasvir edilen cinsiyet stereotiplerinin analiz edilmesidir. Özel hedef ise programlarda / makalelerde yer alan kadın uzman oranını artırmaktır.

Analiz kapsamında bulunan diğer beş öz düzenleme kanunu örneği şu şekilde sıralanabilir:

- **Çek Televizyon Kanunu (2003), Çek Cumhuriyeti;**
- **Belçika VRT farklılık bölümü ve anlaşması (2003), Belçika;**
- **İsveç SVT Cinsiyet Eşitliği Politikası Kamu Hizmet Televizyonu (2008);**
- **Avusturya yayıncılık şirketi ORF için cinsiyet eşitliği planı (2012), Avusturya;**
- **Finlandiya yayıncılık şirketi YLE için Cinsiyet Eşitliği Planı (2012), Finlandiya.**

Bu davranış kurallarının tamamı, halka hizmet veren yayıncılık şirketleri tarafından hazırlanmış olup bu şirketler, bu yolla, kendi kuruluşları içerisinde cinsiyet eşitliğini teşvik etmektedirler. Bu hedefe ulaşmak için uygulanan mekanizmalar; personelin işe alımında cinsiyet kotalarının konulmasını, eşit ödemeye ilişkin hükümler belirlenmesini, ayrıca çalışanların refahını ve iş ile özel hayat arasındaki dengenin sağlanmasını teşvik eden önlemleri kapsamaktadır. Sonuç olarak bu tür politikalar aşamalı olarak ilerlemekte olup, AB ülkelerindeki yayıncılık sektörleri açısından iyi uygulamalar olarak kabul edilebilir.

Ulusal Cinsiyet Eşitliği Planı

- Özellikle medya alanındaki cinsiyet eşitliğini ele alan iki Ulusal Cinsiyet Eşitliği Planı bulunmakta olup bunlar **İspanya Ulusal Eşitlik Kanunu (2007)** ve **Macaristan'da Cinsiyet Eşitliğinin Teşvikine Yönelik Ulusal Stratejidir (2010-21)**. Bu iki düzenleyici kanun, kadınların medya içerisinde ve medya aracılığıyla ifade ve karar alma süreçlerine katılımını ve erişimini artıran medya şirketleri içerisindeki iş organizasyonunun durumuyla ilgilenmektedir.

Sonuçlar

Avrupa Birliğinde, kadınların medya içerisinde ifade ve karar alma süreçlerine katılımı ve erişimi, bir dizi mevzuat ve öz düzenleme çalışması aracılığıyla, ulusal düzeyde ele alınmaktadır. Üye Ülkelerin büyük bir kısmında medya sektörü daha geniş ölçekli genel tüzükler (örneğin ayrımcılığın önlenmesine ve/veya cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesine yönelik kanunlar veya iş kanunları) üzerinden dolaylı olarak kontrol altında tutulmaktadır.

Konu ile en çok ilgili olan ve geniş ölçekli sorunlardan biri, politikaların büyük bir kısmının bağlayıcı olmamasıdır. Daha açık ve net bir şekilde ele alınması gerekirse, kadınların medya içerisinde ifade ve karar alma süreçlerine erişim ve katılımına yönelik cinsiyet eşitliğini garanti altına alan bir kriter bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra bazı kanun ve politikalar hem hukuki açıdan bağlayıcı hem de cinsiyet ile ilgili olup medya sektöründeki iş düzenlemelerine ilişkin hususları hedef almaktadır.

Genel olarak bakıldığında bu çalışma, kamu politikasının, hem cinsiyet eşitliği hem de medya sektörüne odaklanan ayrıca politikaların ihlali veya politikaya uygun şekilde hareket edilmemesi halinde uygulanacak yaptırım şekillerini kapsayan politikalar kullanarak, kadınların medyadaki ifade ve karar alma süreçlerine katılım ve erişiminin teşvik edilmesi hususunu açık ve net bir şekilde ele alması gerektiğini ortaya çıkarmıştır.

ÇALIŞMA HAKKINDA

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE), Pekin Eylem Platformu J1. Hedefine yönelik ilerlemenin desteklenmesi amacıyla bir çalışma yapılmasını talep etmiştir. Çalışmanın amacı yöntem ve araçların bir araya getirilmesi ve AB Üye Ülkelerde kadın ve medya alanındaki iyi uygulamaların belirlenmesidir. Çalışma Ağustos 2012 - Mayıs 2013 döneminde gerçekleştirilmiştir.

EIGE HAKKINDA

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE), AB'nin cinsiyet eşitliği konusunda hizmet veren bilgi merkezidir. EIGE, kadın ve erkek eşitliğinin tüm Avrupalılar ve dünyanın geri kalan kısmı için geçerli hale getirilmesi konusunda yaptıkları çalışmalarda uzmanlığını sunmak ve Avrupa'daki cinsiyet eşitliğine dair karşılaştırılabilir ve güvenilir bilgi sağlamak suretiyle politika hazırlayan makamları ve ilgili tüm kurumları desteklemektedir.

EIGE hakkında daha fazla bilgi edinmek için: <http://eige.europa.eu>

Çalışma hakkında daha fazla bilgi edinmek için:

<http://inequality.europa.eu>

